

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
махсус таълим вазирлиги
Бухоро давлат университети**



**ТИЛ, АДАБИЁТ, ТАРЖИМА, АДАБИЙ
ТАНҚИДЧИЛИК ХАЛҚАРО ИЛМИЙ ФОРУМИ:
ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР ВА
ИСТИҚБОЛЛАР**

**мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман
материаллари**

ТЎПЛАМИ

2021 йил 26-27 март

Бухоро

**«Тил, адабиёт, таржима, адабий танқидчилик халқаро илмий форуми:
замонавий ёндашувлар ва истиқболлар» халқаро илмий-амалий
анжумани материаллари. Бухоро – 2021. - 540 бет**

Масъул муҳаррир:

Менглиев Бахтиёр Ражабович – филология фанлари доктори, профессор

Таҳрир хайъати:

О.М.Файзуллаев, М.Б. Аҳмедова, Н.Б. Атабоев, Ж.И. Мизрабова, З.Т.
Сафарова, З.Р. Собирова, З.Ғ. Рўзимуродова, У.С. Тоирова

Тақризчилар:

Жўраева Малоҳат Муҳаммадовна – филология фанлари доктори,
профессор

Қаршибаева Улжан Давировна - филология фанлари доктори, профессор

Мақолаларни тўпловчи ва нашрга тайёрловчи Инглиз адабиётшунослиги
кафедраси доценти, ф.ф.ф.д. М.Б.Аҳмедова

Ушбу тўпламда жамланган мақолалар хорижий тилларни ўқитишнинг замонавий ёндашувлари ва истиқболлари, корпус лингвистикаси масалалари, медиалингвистика ва лингвистик тадқиқотлар, қиёсий адабиётшуносликнинг долзарб муаммолари, Ўзбекистонда таржима мактаби яратиш ва уни ривожлантиришда инновацион ғоя ва технологияларни қўллаш масалалари доирасида мутахассисларнинг тажриба ва фикр алмашинувини таъминлашга хизмат қилади.

Хайдаров Анвар Аскарлович, Абдурахмонова Сидика Бахтиёровна. Перифразаларнинг узига хос хусусиятлари.....	68
Rakhmatova Mekhriniso Muhsinovna, Usmonov Amon Aminovich. THE IMPORTANCE OF CORPUS LINGUISTICS IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING AND FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION.....	71
Muminova Durdon Shukhratovna. THE IMPORTANCE OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	75
Safarova Xurshida Salimovna. FRANSUZ TILIDAN INGLIZ TILIGA O'ZLASHGAN SO'ZLARNING LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLARI	78
Azimova Muhayyo Pulatjonovna, Abdullayeva Shohida Norqulovna. METALLURGIYA SOHASI TERMINLARINING FAN SIFATIDA O'RNI VA AHAMIYATI	81
Хайруллаева Нодира Нейматиллоевна. МЕТАФОРА ЛИСОНИЙ ТИЛ ХОДИСАСИ ҚАМДА ТАСВИРИЙ ВОСИТА СИФАТИДА	83
З Вохидова Ситорабону Хурматуллоевна. НАЧЕНИЕ И РОЛЬ РОДСТВЕННЫХ ЯЗЫКОВ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ...	87
Zarnigor Sobirova Rakhimovna. VOCABULARY STUDY OF THE TOURISM TERMS IN THE UZBEK LANGUAGE	90
Muqimova Gulnora Rashidovna. FITOMORFLARNING STRUKTUR XUSUSIYATLARI	96
Zarnigor Sobirova Rakhimovna. STUDY OF THE TERMS OF TOURISM IN ENGLISH ON LEXICAL-SEMANTIC ASPECTS	99
Sayidova Gulruh Yoqubovna. O`ZBEK TILSHUNOSLIGIDA TIL KORPUSIGA BO`LGAN TALAB VA EHTIYOJ.....	107
Муродова Дилдора Арабовна. ЦВЕТОВАЯ ЛЕКСИКА В РУССКОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ	112
Наврүзова Нигина Хамидовна. УРФУНИНГ СЕМАНТИК -ГРАММАТИК ВА УСЛУБИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ	115
Sharipova Dilnoza Shavkatovna, Bobokalonov Rajab Ostonovich, Tasheva Gulmira Isroilovna. LINGUOCULTUROLOGICAL ANALYSIS OF IMAGES- SYMBOLS OF LITERARY TEXT	118
Abdullaeva Maftuna Adizovna. MODERN LINGUISTIC METHODS IN ENGLISH TEACHING PROCESS	120
Азимова Зебинисо Юсуповна. Проблема разграничения синонимии и вариантности русских пословиц	123
Бабаев Махмуд Ташпулатович, Бабаева Васида Ташпулатовна. НЕМИС ТИЛИНИ ЎРГАТИШДА МАКОЛ, МАТАЛ ВА ИБОРАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ	126
Курбанова Дильбар, Туйлиева Лола Абдуллаевна. Заимствования из восточных языков в русском языке	130
Narzulloyeva Lobar. Metafora lingvistik metaforologiyaning obyektii sifatida	133

FRANSUZ TILIDAN INGLIZ TILIGA O'ZLASHGAN SO'ZLARNING LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Safarova Xurshida Salimovna
Tabiiy yo'nalishlarda chet tili kafedrası
Tayanch doktoranti

Abstract - Every language in the world has words from foreign languages. For example, in Uzbek, words borrowed from foreign languages, such as "computer", "tablet", "flash drive", "monitor", are used in our everyday speech in the same way as words in Uzbek. English, like other languages, has a rich vocabulary of words learned from different languages of the world. While they include words from languages that belong to a more Indo-European language family, there are many words that have been borrowed from Eastern languages and are still used in everyday speech in America and Britain to this day.

Key words: mastered words, lexical-semantic features, phrases, phraseological units.

Kirish. Fransuz tilidan kelib chiqqan so'zlarning ko'p qismi ingliz tiliga ko'plab lotincha so'zlar ingliz tiliga kirib kelgan darajada kirib keldi. Turli manbalarga ko'ra, inglizcha so'zlarning 45% i fransuz tilidan kelib chiqqan. Bu shuni ko'rsatadiki, ushbu ro'yxatda 80 ming so'z bo'lishi kerak; ammo bu ro'yxat faqat fransuz tilidan to'g'ridan-to'g'ri olib kirilgan so'zlarni o'z ichiga oladi, masalan, quvonch va shodlik, shuningdek ingliz tilida fransuz tilidan olingan so'zlar, shu jumladan quvonch, shodlik, partitizm va ota-onalik so'zlarini o'z ichiga olmaydi. Shuningdek, fransuz tilidan kelib chiqqan so'zlarning ikkala birikmasi ham fransuz tilidan boshqa so'zlar bo'lgan so'zlar bilan - masalan, muzqaymoq, sunray, meduza, killjoy, lifeguard va passage- va inglizcha fransuzcha so'zlarning kombinatsiyalarini chiqarib tashlaydi - masalan, grapefruit (uzum + meva), layperson (oddiy odam), mailorder, marketplace, surrender, straitjacket (pochta buyurtmasi, bozor, taslim bo'lish, ko'ylagi). Ushbu ro'yxatda fransuz tilidan kelgan, ammo ingliz tiliga fransuz tilidan boshqa til orqali kiritilgan komodori, domineer, filibuster, ketone, loggia, lotto, mariachi, monsignor, oboe, paella, panzer, picayune, ranch, vendue va shpon.

Asosiy qism. Fransuz tilidagi so'zlar asosan lotin tilidan olingan bo'lsa-da (bu inglizcha so'z boyligining taxminan 60 foizini to'g'ridan-to'g'ri tashkil etadi),

shuningdek, unga galish va german tillaridan (ayniqsa, eski frank tilidan) so'zlar kiradi. Ingliz tili german tilida bo'lganligi sababli, fransuz tilidagi nemis elementlaridan ingliz tiliga kiritilgan so'zlar fransuz tilidan farqli o'laroq ko'zga tashlanmasligi mumkin.

Hozirda ingliz tilida paydo bo'lgan fransuzcha so'z boyligining ko'p qismi Angliya norman tilida so'zlashadigan xalqlar boshqaruviga o'tgan 1066 yildagi Norman fathidan keyin asrlar davomida olib kelingan. Fatih Uilyam Britaniya orollariga bostirib kirib, Norman, Breton, Flamand va Frantsiya askarlariga yerlar va mol-mulk tarqatdi. Natijada qadimgi fransuz tili Anglo-Norman fransuz tiliga aylanib, madaniyat va boshqaruv tiliga aylandi. Angliya aholisining aksariyati o'zlarining ingliz-sakson tillaridan foydalanishda davom etishdi, ammo unga hukmron elita tili ta'sir ko'rsatdi, natijada dubletlar paydo bo'ldi.

Masalan, Angliya-Norman zodagonlari tomonidan iste'mol qilingan go'sht va ingliz-sakson dehqonlari boqadigan mos keladigan hayvonlar uchun so'zlarni ko'rib chiqing: beef / ox, mutton / sheep, veal / calf, pork / pig yoki turli xil so'zlar.

Fransuz tilidan kelib chiqqan so'zlar ko'pincha o'zlarining ingliz-sakson ekvivalentlaridan (masalan, liberty / freedom, justice / fairness) nisbatan mavhumroq va chuqurroq tushunchalarga ishora qiladi va shuning uchun kundalik tilda kamroq qo'llaniladi. Biroq, bu fransuz tilidagi barcha inglizcha so'zlarga tegishli bo'lmasligi mumkin. Masalan, ingliz tilidagi ba'zi keng tarqalgan so'zlarni ko'rib chiqing: able, car, chair, city, country, different, fine, fruit, journey, juice, just, part, people, person, place, real, stay, table, travel, use, very, wait.

Genri Plantagenet Angliya taxtiga o'tirgandan so'ng, fransuz tilining boshqa dialektal shakllari Angliya-Norman fransuzlariga (xususan, Plantagenet uyi kelgan Anjou variantlari va ehtimol Poitevin tiliga zarar yetkazgan holda ta'sir o'tkazgan bo'lishi mumkin). Inglizlarning Fransiya taxtiga da'vogarligi bilan Parijdagi Fransiya qirollik sudida amaldagi tilning ta'siri kuchaygan. Keyingi asrlarda Frantsiyaning madaniy ta'siri kuchli bo'lib qoldi va Uyg'onish davridan boshlab o'zlashgan so'zlar asosan Fransiyaning amaldagi standart tiliga aylangan Parij fransuz tilidan olingan.

Angliyaning Norman hukmronligi Britaniya jamiyatiga doimiy ta'sir ko'rsatdi. Anglo-Norman yoki qadimgi fransuz tilidan so'zlar ritsarlik (hurmat, lager, dehqon, senyoraj, suzerain, vassal, yovuz) va boshqa muassasalar (sud ijrochisi, kansler, kengash, hukumat, shahar hokimi, vazir, parlament) bilan bog'liq atamalarni o'z ichiga oladi, din (abbey, clergy, cloister, diocese, friar, mass, parish, prayer, preach, priest, sacristy, vestment, vestry, vicar), zodagonlar (baron, graf, gersog, marquis, shahzoda, janob) va urush san'ati (zirh, taqir, zindon, hauberk, pochta, portkulli, rampart, palto). Feodal tuzum yoki o'rta asrlar urushiga oid ushbu so'zlarning aksariyati german tilidan kelib chiqqan (asosan eski franklar orqali).

Heraldika lug'atiga fransuz tili (blazon, or, argent, sable, gules, passant) katta ta'sir ko'rsatdi, batafsil ma'lumot uchun geraldriyaning tentürleri, munosabatlari va to'lovlarini ko'rish mumkin.

Ba'zan geraldika, ba'zi mifologik hayvonlar (kokatrice, ajdaho, griffin, gippogrif, feniks) yoki ekzotik hayvonlar (sher, leopard, antilop, jayron, jirafa, tuya, zebu, fil, babun, makak, muflon, delfin, ocelot, tuyaqush, xameleyon) o'z nomlarini frantsuz tilidan oling. Bu, shuningdek, Evropada yashovchi ba'zi hayvonlarga tegishli (Anglo-Norman orqali: burgut, shovul, lochin, sincap, koney, quyon, leveret, kaltakesak, suvor, ferret, losos, ilon).

Harbiy terminlar.

Urush va harbiy lug'at tarkibiga fransuz tilidan kelib chiqqan ko'plab so'zlar va iboralar kiradi (akkreditatsiya, yordamchi, armiya, artilleriya, batalyon, bivuak, brigada, kamuflyaj, karabiner, otiqlar, kordon sanatori, korpus, korvet, ajdar, josuslik, esprit de corps, état major, fuzilyer, grenadier, soqchi, jangarilar, piyoda askarlar, hojatxona, legioner, logistika, matériel, dengiz piyodalari, ruhiy holat, mushketyor, zobit, to'pponcha, vzvod, razvedka / razvedka, polk, uchrashuv, qamal, askar, askar, otryad, otryad, taslim bo'lish, kuzatuv, relyef, qo'shin, voleybol). Bunga harbiy unvonlar kiradi: admiral, kapitan, polkovnik, kapital, general, leytenant, serjant. Qilichbozlikning ko'plab shartlari ham fransuz tilidan o'zlashgan.

Xulosa. Xulosa sifatida shuni aytishimiz mumkinki, har bir til rivojlanishi uchun qandaydir chet tilidan muntazam ravishda qandaydir so'zlar o'zlashib turishi kerak. Ya'ni, har qanday til rivojlanishi uchun uning boyiydigan qandaydir manba mavjud bo'lishi kerak, bu esa tabiiyki boshqa til hisoblanadi. Bundan tashqari shuni aytishimiz mumkinki, so'z o'zlashish jarayoni har qanday tilga mos vaziyat bo'lib, so'z o'zlashtirish jarayonida o'sha tilning qandaydir xususiyatlari va o'xshash ko'rinishlari ham ko'chadi. Shu bilan til so'z boyligi oshadi. Shu bilan birga ta'kidlashimiz mumkinki, ingliz tiliga ham nafaqat fransuz, balki boshqa tillardan ham bir qancha tillardan o'zlashgan so'zlar mavjud. Va bunga teskari holda ingliz tilidan ham boshqa tillarga o'zlashgan so'zlar bor. Bu kabi so'z o'zlashish jarayonlarini semantik jihatdan tahlil qilish esa har tilning rivojlanishi uchun muhim omildir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Safarova. X.S., SYNTACTIC FEATURES OF LOANWORDS AND APPENDIXES FROM FRENCH TO ENGLISH, Modern Problems and Prospects of Learning Foreign Languages in Educational System. International scientific-practical conference. 2020, 256-257b.
2. Safarova. X.S., THE STRUCTURAL-SEMANTIC ANALYSIS OF ENGLISH LANGUAGE EMBEDDINGS FROM FRENCH LANGUAGE, Modern Problems and Prospects of Learning Foreign Languages in Educational System. International scientific-practical conference, 2020, 254-255 betlar.

3. Safarova. X.S., Lexico –semantical features of borrowed words from French language to English, Middle European Scientific Bulletin, ISSN .2694-2977.
Pages:101-103 October ,2020
4. List_of_English_words_with_dual_French_and_Anglo-Saxon_variations

